

SZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Helyben házhoz hordva: Vidékre postán szállítva.
Egész évre... 36 korona Egész évre 40 korona
Negyedévre... 9 korona Negyedévre 10 korona
Egyes szám ára 16 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.
A szerkesztőség kéziratok, újsz- Előfizetések és hirdetések a
száadására nem vállalkozik. kiadóhivatalhoz intézendők.

A kormányválság.

Wekerle addig próbálkozott az új pártprogram összekovácsolásával, míg a kormány válságba került; úgy látszik, teljes a zavar a kormányt támogató pártok körében, a választójogi blokk pedig egyenesen ellene fordul annak a kormánynak, melynek létrejöttelében jelentékeny része volt.

Ennek a lármás csoportnak a viselkedése egyre kellemetlenebb kezd lenni. Mintha más céljuk nem is volna, mint a magyar politikai életben zavart csinálni s nyeregbe segíteni minden zavar közt a radikálisokat.

A blokk nagy hangja hozta létre a mostani kisebbségi kormányt. Ővük volt a budapesti utca s megpróbálták elhíttetni, hogy az utca a nemzet és a magyarnak semmi más nem kell, mint az általános, községenkinti, titkos és egyenlő választójog.

Mikor aztán egységes pártot kellene alakítani, akkor kiderül, hogy bizony vannak ennél sürgősebb és fontosabb kötelességek, maga a választójogi miniszter, a blokk kedvence, kénytelen belátni, hogy a korlátok nélküli általános választójog a nemzet általános romlását okozná. Ugyancsak a választójogi miniszter jutott arra a meggyőződésre is, hogy az állami függetlenséghez feltétlenül szükséges a magyar hadsereg felállítása. Ehhez hozzájárult már minden illetékes tényező, csak az osztrákok vetnek gáncsolat — s akkor előáll másik gáncsvetőnek a választójogi blokk, Károlyiék, a szociáldemokraták, radikálisok, szabadkőművesek.

Károlyiék elfelejtik, hogy cégérük ma még 48-as és hogy a függetlenségi párt valamikor első követelésül hangoztatta a magyar hadsereget és hogy a függetlenségi párt mennyit gáncsolta Tisza Kálmánt azokért a bizonyos „szegre akasztott” balpárti elveikért. Hol van az a hatalmas szeg, amely a Károlyiék által füstre tett nemzeti követeléseket elbírja?

A blokk többi tagja csak eddigi útjain halad. Nekik nem kell a magyar hadsereg, mert az a magyarságot erősíteni. Nekik kell a radikális választójog, először és egyedül, bár — vagy: mert — ez a magyarságot lezorítja a vezető szerepéről. A magyar nemzeti vívmányokat gunyosan vitézkötéses politikának csufolják, a magyarság nekik hazaffyak, velük egyet nem értők ma-

radiak, a kiket ledorongolnak, lehurrognak, vesszen minden, csak egy a fontos: válasszunk minél előbb általános, titkosan, minél több felforgatót, hadd üljenek az ország nyakára a jakabok, az Oszkárok és társaik.

Bécsben, de különösen Prágában nagy örömmel nézhetik ezt a marako-

dást. Ők sem tudnák különbül csinálni.

Előre lehetett ezt látni, mikor a mai alakulás radikális segítséggel jött létre. Sokan megmondták, de az új éra vezetői nem hitték. Először szegény fiatal Esterházy hitte el — s levonta a konzekvenciákat. Vajjon nem ez lesz a sorsa az öreg, sokat tapasztalt Wekerlének is?

Mert akármennyit tapasztalt: ez a taktika, ez a társaság neki is új.

Hadik és Ugron kiválnak a kabinetből.

Hadik utóda: Nagy Ferenc dr.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Egyik esti lap jelenti: hogy a kormányban a válságtól függetlenül személyi változások lesznek. A legközelebbi napokban Hadik és Ugron miniszterek kiválnak a kabinetből. A kormány szeretné, ha Hadik báró lenne a belügyminiszterségben Ugron utóda, de Hadik, amint a közéleti megfigyelések minisztériumtól megválnak, nem vállal többé tárcát. Hadik utóda hír szerint Nagy Ferenc dr. államtitkár lesz.

Hadik lemondását a király elfogadta.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Ő Felsége ma Laxenburgban Hadik grófot kihallgatáson fogadta, azután Hadik visszatért Bécsbe, a Magyar Házba, ahol az újságíróknak a következőket mondotta:

— Ő Felsége egy óráig tartó kihallgatáson fogadott, ahol előterjesztetem, hogy kegyeskedjék lemondásomat elfogadni, amit a Felség meg is tett s megkért, hogy utódom kinevezéséig a minisztérium ügyeit vezessem.

Vázsonyi támadása Károlyi ellen.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) A M—g jelenti: Károlyi Mihály grófnak ma jutott tudomására, hogy a tegnapi Déli Hírlapban ellene megjelent támadás magától a választójogi minisztertől, Vázsonyi Vilmostól ered. Ez a tény a választójogi blokkban érthető és kínos fel-tűnést keltett s a blokk foglalkozott is ezzel ma éjjeli gyűlésén éppugy, mint a Károlyi-párt esti értekezletén.

Az antant elismeri Lenin kormányát.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) A Daily Chronicle jelenti Szentpétervárról, hogy az antant jegyzéke, amely Lenin kormányát elismeri, már utban van.

A szovjet szociálista hadsereget szervez.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Szentpétervárról jelentik a Daily News-nek: A munkás-katonatanács elhatározta, hogy szociálista hadsereget szervez.

Kerenski igazolja magát.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Szentpétervárról jelentik: A Djen szerint Kerenski az alkotmányos gyűlés elé memorandumot terjesztett, amelyben kifejti, mi akadályozta meg őt abban, hogy békét kössön s miért kellett a cárt Tobolszkba vinni?

Olasz erőlködések a Monte Assolonén és a Perticán.

Az ellenség súlyos veszteségei.

Budapest, január 15. A miniszterelnökségi sajtóosztály távirata. (Hivatalos.) Az olaszok a Brenta és a Monte Pertica közti erős, időnként pergőtűzzé fokozódott tüzerági előkészítés után gyalogsági támadásba mentek át. Ezután az ellenségnek igen heves közelharcok után sikerült egyes pontokon árkaikba behatolni, ahonnan azonban ellentámadásunkkal kivetettük. A legelől lévő harc-vonal az egész támacási területen teljesen birtokunkban van. Az ellenség súlyos veszteségeket szenvedett.

A Piave alsó folyásánál egy ellenséges előretörést Bressanin melltett gyorsan megállítottunk.

A vezérkar főnöke.

Berlin, január 15. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér. Nincs különös esemény. Az arcvonal különböző pont-jain tüzerági harcok.

Keleti harctér. Nincs ujság.

Macedon arcvonal. A helyzet változatlan.

Olasz harctér. Azok az erős támadások, melyeket az olaszok a Monte Assolonén és a Monte Perticán levő osztrák-magyar állások ellen indítottak, súlyos veszteségeik mellett megheiusultak. A támadási szakaszokon egész nap tartó tüzharcok időnkint nyugat felé a Brentán túl, kelet felé a Piaveig ki-terjedtek.

Az alsó Piave mentén, a Piave-deltában indított olasz előretörésekkel kapcsolatban szintén többszörösen fokozódott a tüzerági tevékenység.

Ludendorf, első főszállásmester.

„A régi utasítások szerint.”

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik, hogy a legutóbbi események nem vezettek katonai válságra. A katonai és polgári hatalom között az összhang helyreállott. Busche államtitkár szerint Kühlmann marad s a régi utasítások szerint folytatja a tárgyalásokat Breszt-Litovszkban.

Zendülés Moszkvában és Moszkva körül.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelentik: Egy Reuter-jelentés szerint Kolomnában, a moszkvai kormányzóságban éhség miatt zendülés tört ki. A zendülők megtámadták a vörös gárdát, 12 ember meghalt, 120 megsebesült. Moszkvában a zendülők a zemsztvók szövetségének főhadiszállását elfoglalták.

Öt gőzös, három vitorlás.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelenti a Wolf-ügynökség. Egyik tengeralattjárónk, amelynek Lohse tengerészfőhadnagy volt a vezetője, az angol csatornában öt gőzöst és három vitorlást süllyesztett el 21.000 bruttó regisztertonna tartalommal.

Caillauxt letartóztatták.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Genfből táviratozzák: A Havas-ügynökség Gaillaux letartóztatásáról következőket jelenti: Briole erődparancsnok délelőtt 9 órakor megjelent Caillaux lakásán és letartóztatta, majd kihallgatása után átvezette a Sanité fogházba. Caillaux letartóztatása rendkívüli benyomást kelt. Az Intranstegeant azt írja, hogy Caillauxnak egy florenci bankban vasszekrénye volt, melyben sok értékpapírt, okiratokat, köztük súlyos dokumentumokat találtak, emiatt lehetetlen volt tovább szabadlábon hagyni.

Párisi távirat jelenti, hogy Caillaux

letartóztatását délamerikai útja okozta, ahol olyan megbeszéléseket folytatott, mint Olaszországban. Találtak iratai közt egy Lansingtól eredő táviratot, ebben Caillaux Franciaországnak Argentínába 1915-ben küldött katonai missziójáról tesz közléseket.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: A Giornale d'Italia szerint Caillaux letartóztatására az utolsó indok az volt, hogy megtalálták egy beszéde kéziratát, amelyben olyan elveket fejtegetett, amelyek Franciaország biztonságára veszedelemesek voltak s a francia hatalom megbénítását célozták.

Mi az a tiltott közlés?

Tegnap a királyi tábla döntését provokálta a királyi ügyészség egy tiltott közlés miatt. 1915 decemberében a hadügyminiszter futárjának a nagyvárad állomáson ellopták fontos iratokat tartalmazó táskáját. A nagyvárad rendőrség ezt az esetet azzal a kéressel hozta tudomására a nagyvárad lapok rendőri tudósítóinak, hogy báró Wylland huszárkapitány a hadügyminiszter futárja ezer korona jutalmat tűzött ki annak, aki az eltűnt táskát kézrekeríti.

Ezért a közleményért a nagyvárad kir. ügyészség vádat emelt Horkay Elemér a Nagyvárad és dr. Barza Ferenc a Szabadság munkatársa ellen. A királyi törvényszék annak idején fölmentette a két vádlottat, kimondván, hogy a bűneset ismertetése nem állapítja meg a tiltott közlést, az pedig nem nyert bizonyítást, hogy a táskát elvesztése miatt folyamatba tett bűnügy valamely beadványát vagy iratát közölte, s a közlés jóhiszemű volt.

A királyi ügyészség fellebbezett az ítélet ellen, fellebbezését írásban is megokolta. Az ügy tegnap került tárgyalásra a nagyvárad királyi ítélőtábla előtt Harmathy Károly kuriai bíró elnöklése mellett. Előadó bíró volt Gálbory József, szavazóbíró Hubay Lajos. A vádat Baróthy Pál főügyész helyettes, a védelmet Papp János dr., a Nagyvárad felelős szerkesztője képviselte.

Az ügy ismertetése után Baróthy Pál főügyész helyettes rámutatott, hogy elvi kérdésről van szó. Állította, hogy a tiltott közlésről szóló törvényszakasz csak úgy van értelme, ha a büntető, vagy fegyelmi ügyekről szóló bármely közlést vagy hivatást tiltottnak tekintünk s ebben a tekintetben a Kuria gyakorlata is így alakult ki.

Papp János dr. alapos készültségű védőbeszédében ezzel szemben azt fejtette ki, hogy a királyi ügyészség álláspontja merőben sajtóellenes tendenciát árul el és az általa helyesnek állított törvényt magyarázat sérti a sajtószabadságot. A törvény csak a fiatalok büntetőjéről való hivatást tiltja, míg felnőttek bűnügye szabadon ismertethető, csupán beadványok vagy iratok egészben, vagy részben való közléséhez kell külön engedély. A királyi ügyészség azt akarja, hogy a sajtó munkásai minden egyes bűneset közléséhez hatósági engedélyt szerezzenek, de azt nem fogja elérni, a sajtó munkásai ezt a sajtószabadság elvébe ütköző eljárást nem fogják sohasem követni, ha még annyi eljárást indítanak is ellenük. A vitás álláspont tisztázását kérte a bíróságtól azzal, hogy ez a tisztázás nem kizárólag az újságírók érdekében, hanem a sajtószabadság megvédése érdekében is történik.

A királyi ítélőtábla a törvényszék felmentő ítéletét helybenhagyta azzal a megokolással, hogy a törvény csak a hatóság által nyilvánosságra nem hozott bűnügy közlését tiltja, már pedig a jelen esetben a nagyvárad rendőrség tisztviselői az esetet közlés végett hozták a sajtó munkásainak tudomására s így a tiltott közlés vétsége nem állapítható meg.

A vádhatóság képviselője az ítélet ellen semmisségi panaszt jelentett be.

A háborus költészetről.

— Dr Kovács Lajos főgimnáziumi igazgató előadása a Kath. Kőr háborus délutánján. —

A kiváló előadó tanulmánya bevezető részében általában vázolta háborus költésztünk jelentőségét. Az írók eleinte hallgattak a nagy viharban.

A természeténél fogva dalos és költői hajlamu magyar lélek azonban rácsafolt az inter arma silent musae közmondásra s a legrémesebb fegyverzörgés között is megszólaltatta muzsáját. És jöttek özönével a háborus népdalok, maguk a jókedvű vitéz magyar bakák jártak elől nótáikkal a háborus muzsa keltegetésében; jöttek a harctéri események novellaszerű feldolgozásai, a költői hadi tudósítások; majd megszólaltak a hivatásos költők itthon a honmaradottak bátorító, lelkesítő, aggodó, gyászoló érzelmeivel, a csatatéren levők pedig a harctéri élet közvetlen impresszióival lantjukon; jöttek végül az alkalmi szindarabok s elvéve bár, de megjelentek a háborus vonatkozású regények.

Mindebből, de különösen a háborus versekből lapokban, füzetekben gyűjteményekben oly bő termés jelentkezett, amiről álmodni sem lehetett volna a háboru kezdetén. Egy fővárosi tanítónőképző tanárnője a háboru első félesztendéjében több mint 600 háborus költeményt és katonanótát gyűjtött össze tanítványival.

Gyulai Ágost a budapesti pedagógium tanára az első esztendőben több mint 10 ezer verset gyűjtött. A szövetséges német nemzet irodalma szintén hasonló tünetet mutat, persze arányosan nagyobb méretekben. Egy német kritikus számítása szerint a háboru első évnegyedében másfél millióra ment a német háborus versek száma, melyek több mint félszáz gyűjteményes kiadásban forogtak közköze.

Majd rátér dr Kovács Lajos a magyar költőkre, a kik közül alig néhánynak dalai-ban csendült meg a háboru előtt a nagy idők sejtése. A háboru kitörése után is a népdalban szólalt meg először a harci hangulat, csak azután következtek költőink. Ezekről igen alaposan és tömören a következőket mondotta a tudós kritikus:

Vizsgálatunkat vessük a megjelent költemények közül a háboru előtt leglármásabb táborra, a Nyugat énekeire.

A Nyugat volt a tegnapi hangok legerősebb küzdő tere. Itt nézték le a hagyományt, a tisztas művészi elveket, itt, ahol az első személy, az én kereste a talajt. Az egyetemes a mindnyájunk lelkét betöltő hang mintha szordinót kapott volna. A háboruban is csak az egyén lép nálunk előtérbe, kívánva azt, hogy lelke-szive vágyát elérhesse. A költészet, a magyarság igazi franktörőjeivé csaptak fel. A magyar költővezér ma se altruista, ma se magyar, ma se mással hanem magával és szerelmével törődik, miközben így dalol:

„Szerettem volna, hogy ha untat
Bolondulása a földnek,
Ez a nagy vérlakodalom.
Cifra szűrőmmel betakarom
Vihar elől magunkat.”

Mindegy neki, hogy mi esz meg bennünket farkas, ördög vagy medve:

„Nekem pajtás ugyis mindegy
Bánja fene, hogy ki fal föl
Buta, bús mindegy minket.”

Háborus kiszólására ezen sorai is rávilágítanak, melyek hamarosan a háboru elején láttak napvilágot: „De az én öröömöm mégis az, hogy azért époly fiuk mint mink valánk . . . Nincs semmi baj ma a világon, csak némi gyorsított halálozás . . . de leg-

jobban azt köszönöm, hogy vannak még költők, kik összes teendőiket nem sáncárokban végzik el.

És itt eszembe jut, hogy ezek a jó költők Petőfit maguknak kívánják kisajátítani. Vajjon nem éreznek egy kis ellentétet vezérük írása és Petőfi szentséges elvei között:

„Ott essem el én, a hare mezején

Holttestemen át fuvó paripák

Száguldjanak a kivívt dladalra!”

Ady Endre nem volt nemzeti költőnk a háboru előtt sem s nem lett azzá alatta se.

A Nyugat írói közül előnyös ellentétben tűnnek fel Kosztolányi Dezső tisztább érzésű versei vagy pl. Laczkó Géza „Boldogasszony budai egyháza” című költeménye milliójéból szinte kirívó soraival

„S ha a kertek alatt a törvényem észak szelindeki
Tornyaim állnak: a Hit s a Magyarság.” [marják]

A többi szépirodalmi lapjaink és napi ujságjaink verseinél, melyek szerint rétegekre oszthatók hisz mindegyiknek megvan a maga költői emberfaja a maga sajátos éghajlatával, de nem oly külön klímájú mint a Nyugaté — feltűnő az a közös sajátág, hogy sok a croquis-termék az efemer becsű.

Általános jellemvonása ennek a költészetnek az alkalmiság, az aktualitás. Bő termelésének legtöbbje alig emelkedik az átlagon felül, motivuma, tárgya kizárólag a háboru a maga átrétegező, átterező hatásaiban. Tisztultabb képet akkor kapunk róluk, mikor akár íróik, akár szakértő gyűjtők kellő rostálás után fizettek be, anthológiákba foglalják s ezzel az esztetikai élvezetre és bírálatra alkalmasabbá teszik.

A nemzeti hagyomány régebb költői — foglaljuk őket az első csoportba — eleinte küzködni látszanak: nem tudnak méltó kifejezést adni belviláguknak. Látszik, hogy költői energiájuk nem tudja az új halmaz állapotot követni, lantjuk ily nagy háborura nem volt felajzva. Hisz tömegharcról van szó, tömegérzelmeiket kellene visszaadni, ők pedig az egyéni érzelmek lantosai. Költőink nesztora, Lévy József egy szép fohászbán üdvözli a háborut, biztatja a magyarságot az orosz ellen:

„Mutassuk meg egyszer a világnak,

Példáját a vén, nagy Góliátnak.”

Bucsuzó muzsáját megihleti a népek csatája, de szelid, gyöngéd lelke már csak buzdítani tud a harcra. Ő élte alkonyán mint „bus gerlice” turbékol száraz ágon, a nagy vulkanikus talajon.

Arégi gárda tagjai, Arany és Petőfi örökének folytatói közül Szabolcska Mihály, Jakab Ödön, Kozma Andor is a háboruban izzanak. Talán a Koboz dalol legrajongóbban, de a nemzeti szimfóniákat most csak gyengén tudja énekelni. Rapszodiájában biztatja katonáit „Előre”, tüzes hangon, virtuóz verseléssel hívja őket harcra, de inkább csak várja az igazi nemzeti szimfóniát.

Szabolcska mindjárt a hadbaszálláskor üdvözli nemzetét:

„Gyönyörűség látni téged
Ilyen nagynak, ilyen szépnek
Édes magyar nemzetem.
Ahogy szived lángra lobban
E daliás nagy napokban
Régi igaz mivoltodban
Látlak újra, érezem!”

Midőn Európa óriási harcterén a költő lelke végigtekint, önérzetes büszkeséggel mondja:

„Hol harcol az én büszke, dacos népem?
Ott, ott, tudom én, ahol a legbátrabb
Legények kellenek mindig a gátra.”

Egyénisége a páthosz hangján énekel, igazi hangneme „Ének a csatatéren” c. versében jut legjobban kifejezésre.

Várady Antal háborus legendája: „Imádkozik a király”, Vargha Gyula: „Harcba induló harangok”, Endrédi Sándor: „Viharok fölött” című versei a háborus költészet maradandó alkotásai. Szávay Gyula, Lampérth Géza, Kiss Menyhért könyvei a kitűnő költőket erejük teljességében mutatják. Az utóbbinak „Cénsztóhói legendá”-ját igen soká foglalkoztatni. Kis József versei közül a legsikerültebbek „A trombitás” című, a magyar huszár dicsőítése és a „Kötőtű”. Sas Edének költeménye, a „Nábob fia” a háborus költészet egyik legszebb emlékeként fog szállni az utókorra.

A második csoportba foglaljuk bele a fiatalabb költő nemzedéket, akiknek száma a háboru alatt megtízszereződött. Többben közülük a harctéren közvetlen impressziókból merítik a tárgyat és az érzést költeményeikhez: így a már hős halált halt Szepessy László, kinak színes versei két kötetben láttak napvilágot, Hangay Sándor, ki mind a három fronton hadakozva, főképp a gyermekeit féltő apa érzéseit énekl meg-hatóan.

Sik Sándor, mint katona-lelkész gyűjtött nemes költészetét gazdagító benyomásokat. Az u. n. front ujságok katona költői nem ritkán sikerült versekkel kedveskednek, így Sassy Csaba a miskolci honvédek lantosa.

Az itthon maradottak a „hinterland”-ból röpitik szét különböző értékű, de mindig emelkedett célzatu verseiket. A buzdítás hangjától kezdve minden lehető érzésen végzik. skáláznak és költészetükben visszacsendül, nek még a legszebb hangok; a szülőföldtől a szülőktől, a testvérektől, a szerelmeitől, való bucsunak, a honszeretethez az áldozatrakész anyai szívnek, az otthon maradt hitves aggodó vágyának, a mély vallásosság-nak, az Isten akaratán való megnyugvásnak, a harc utáni viszontlátás reményének, a halál sejtelmének gazdag költői motivumai.

Hosszu volna ily vázlatos összefoglalásban nevüket mind elősorolni még inkább mutatványosokat idézni verseikből. Azonban lehetetlen, hogy ne csak helyi sovinizmusból, hanem az őszinte elismerés hangján meg ne emlékezzünk Nagyvárad költőiről a mieinkről.

Városunk nemcsak a múltban adott sok értékes egyéniséget és sok alkotást irodalmunkhoz, de a világháboru költészetében is méltán megkívánja költői számára az országos elismerést és alkotásait, bátran várhatják a jövő kritikáját.

A már felemlített, 34 évet jubiláló költőnk Sas Ede szép versei, Krüger Aladár élvezetes költeményei, Dutka Ákos hangulatos alkotásai, a nemrég Budapestre szakadt Emőd Tamás versei, hogy csak a legkiválóbb poétáinkat említsen, önálló füzetekben és háborus anthológiákban máris közkezen fergnek; nem kell hozzá nagy jótételesség, hogy ezek színe-java az irodalom állandó gyöngyszemei közé fog soroztatni.

Nem szabad ugyan felednünk, hogy a háborus költészet pazar bőségű termelése mellett sem formálhatunk ez idő szerint végleges irodalomtörténeti ítéletet. A háboru még tart s bár a jelenben költőink is lakadni látszanak, a gyűjtés és kiválasztás munkája folyik alkotásaik fölött és bírálók csak töredékes méltatásokat nyújthatnak.

Egyről, a legnagyobb háborus költőről azonban — sajnos — már véglegesen nyilatkozhatunk, korai halála után élete és költészete a történelemé lett. Emlékezzünk róla a kegyelet érzéseivel.

Soká vártunk rá. Nagy volt a tájékozatlanság a háborus költészet berkeiben. Költők versben kérdezték: „Hol késik a csatadal?” — az igazi. Műkritikusaink panaszkodtak, hogy még sincs lírikus, aki méltóan adna hangot a nagy napok érzelmvilágának.

Vége az ostromolt Przemyśl várából harsant fel az ének, röpülőgép sasszárnyain röpönt hazafelé. Itthon egyszeribe izgalmat keltett és a romlatlan magyar költészet ked-

velői felismerték erőteljes tiszta hangjából a mi háborunk Petőfijét, aki vezéri hivatosságának öntudatával korbácsolta végig a magyar költészet templomának tözsereit, a nyugati dekadensek utánzóit:

„Hol vagytok most, fránya franciások.
Kis erotikák, tucatóriások;
Csörög-e még a sok kis szélkerepelő,
Amelynek szép volt, minden ami szeplő?
Magyart és multat szánva nézdelők
Nyugati szeszől kótyagos velők,
Koraszült bölcsök, zséruák, betegek,
Mit érez mostan horpadt melletek?”

Ritka magyar költő tette meg oly gyorsan pályafutását mint ő. „Lengyelmezőkön táborítóz mellet” és „Levelek a kálváriáról” című kötetében benne van forrongó lelkünk, magyar szívünk, reményünk, szabadság szeretetünk és izzó gyűlöletünk az elnyomatás és zsarnokság ellen. Tehetségének sokoldalúságát mutatják ama versei, melyekben az előbbi nagy érzésekkel ellentétben páratlan gyöngédséggel fejezi ki az anyát, a hitves, a testvér eszményi szeretetét.

Költészetében nyilatkozó erős, férfias, egyben a finomságokat megérző lelkes temperamentuma, gazdag, áradó lírai hangulata, érzésének mély átéltsége ellenállhatatlan erővel ragadják meg szívünket.

A világegés kateklizmái között az érzések végtelen skálája vonul végig mindnyájunk lelkén. Gyóni Géza megértette, megérezte és páratlan művészettel kifejezte ezeket. Joggal mondhatjuk őt a háboru énekesének. Megbecsülése emelkedőben van, tragikus korai halála csak növelni fogja a magyar költészet új meteorának kultuszát.

Háborus költészetünket csak így, nagy, átfogó vonásokban vizsgálva is, láthatjuk, hogy történetünk előző nagy nemzeti küdelmeihez hasonlóan a mai háboru is mily hatást gyakorolt költészetünkre. Bö természetben, tárgyának gazdagságában, érzéseinek tisztultságában és emelkedettségében, formáinak változatosságában és művésziességében lehetetlen fel nem ismernünk a lendületet.

A régi magyar hadi vitézség és dicsőség feltámadásával karöltve járt ma is költészetünk fellendülése, éppugy, mint a kurucok és a negyvennyolcas idők szabadságharcában. Kedvesek és becsesek lesznek mindenkori ennek a súlyos megpróbáltatásokkal teljes, nagy időknek költői emlékei.

Megállapíthatjuk azt is, hogy a magyar költészet a világháboru vérözönében megújult, még pedig azon a legtermészetesebb alapon, amelyen eddig is a legmagasabbra lendült: a nemzeti gondolat alapján. A l'ort pour l'ort jelszavát a háboru így értékelte át és helyesbbitette; l'ort pour la vie! A magyar költői művészet a magyar nemzeti életért!

Nagyvárad szabók készítik az új polgári ruhákat.

Szegény öreg népfelkelő, aki valahol a maláriás Albániában vagy a hideg Galiciában várod az utolsó hajh, lassan érkező lefuvást, amely jelenti, hogy vége a ricsajnak, hazakerülsz, unod már, ugy-e, a csukaszürke uniformist?

Nos, ha majd egyszer vége lesz, ha béke lesz, még mindig nem fellelgek be az uniformisnak, ellenkezőleg, mindnyájan uniformisban fogunk járni. Egyforma szövettől készült, azonos szabásu ruhát visel majd az őrgrof és a béres, a dendi és a dijnok, a szegény és a gazdag.

A közmondás, hogy ruha teszi az embert, érvényét veszti, mert minden emberen egyforma ruha lesz, legfeljebb egyik-másik ruhán vitézségi medáliák ékeskednek.

Minthogy posztó nincs s mert a visszatérők ruhájáról is gondoskodni kell, az országos népruházati bizottság egyforma szövettől készült ruhák varratását határozta el. A posztógyárak a legközelebb kiadandó rendelet szerint nem gyárthatnak csak ilyen polgári egyenruhához való szövettet.

A terv komoly megvalósulás stádiumában van.

A népruházati bizottság ezeknek a falanszter öltönyöknek a varratását a közel jövőben meg is kezdi. Nagyvárad szabóiparosok szintén kaphatnak a száz és százezer számra készülő ruha szállításából. A kisbott posztót, cernát és egyéb anyagot a népruházati bizottság adja, a szabóknak csak meg kell varrniok.

Minthogy persze egyes kis mesterekkel az országos szervezet nem tárgyalhat, az ipartestületek égisze alatt szabókonzorciumok alakulnak, amelyek ilyen ruha varrására vállalkoznak.

De bizonyára alakul majd ilyen konzorcium Nagyváradon is. Az angol szabó, meg a francia szabász of gentlemans, a gógós taylor el fog tűnni.

Az új telefondíjszabás.

Az elmúlt éjjel lépett életbe.

A kereskedelmi miniszter intézkedéséből mátol kezdve megszűnt a megyében levő telefonállomásokra az átalány összegben megállapított előfizetési rendszer. Eddig ugyanis az a nagyvárad telefonszám, aki a nagyvárad telefondíjon felül havi 2 koronát fizetett, a rendes, megszabott időben bármikor és bármennyiszer szabadon beszélhetett Biharvármegye bármely telefonnal bíró községébe.

A most életbelépett új díjszabás szerint Biharvármegye öt díjvezetbe van osztva és pedig 25, 50, 100, 200 és 200 kilométeren felüli távolság szerint.

Az egyszeri 3 perces beszélgetésért anynyi fillért kell fizetni, ahány kilométer a távolság légvonalban.

Ez alapon a biharmegyei járási székhelyek és a nagyobb központokkal való 3 perces egyszeri beszélgetésért a következő díjat kell ezután fizetni:

Bél 1 K,
Belényes 1 K,
Berettyóújfalu 50 fillér,
Biharkeresztes 25 fillér,
Biharnagybajom 50 fillér,
Bihardiószeg 50 fillér,
Bihartorda 50 fillér,
Cséffa 25 fillér,
Derecske 50 fillér,
Élesd 50 fillér,
Érmihályfalva 50 fillér,
Magyarcséke 50 fillér,
Margitta 50 fillér,
Mezőtelegd 50 fillér,
Nagybárd 50 fillér,
Nagyszalonta 50 fillér,
Sarkad 50 fillér,
Szalárd 25 fillér,
Székelyhid 50 fillér,
Tenke 50 fillér,
Vaskóh 1 K.

A Nagyvárad város közelében, 25 kilométeren belül fekvő következő községekbe 25 fillér ellenében lehet beszélni: Ártánd, Bihar, Biarpüspöki, Biarszentandrás, Biarszentjános, Bors, Fugyivásárhely, Gyapju

Hegyközpályi, Oláhapáti, Váradless, Váradszőlős.

A szomszédos vármegyékkel való telefonforgalomba is változásokat hoz az új tarifa, amennyiben pl. Békéscsabára Gyulára és a Biharvármegyehez közelebb eső békésmegyei községekbe 50 fillérért lehet beszélni, az eddigi 2 koronás díj helyett. Éppen így pl. Debreczenbe eddig szintén 2 korona volt a 3 perces beszélgetés díja, míg ezután Debreczenbe is csak 50 fillérért lehet beszélni.

Az új díjszabással a helyközi forgalomban aligha lesz sok változás, mert akinek szüksége van a telefonra, megfizeti a magassabb díjat is.

A megyei telefonbeszélgetés azonban bizonyára megcsappan. Elmaradnak a félórás beszélgetések a Pubi egészségéről, az előző napi kávéházi időtöltésről, a holnapi ebédéről, a legujabb kalapról stb.

A szerkesztőségektől sem akarják 12 órával előbb megtudni a legujabb híreket, hanem szépen megvárják, míg azokat a lapból olvashatják.

Szóval az új díjszabás több pénzt hoz az államnak s kevesebb dolgot ad az úgy is agyongyötört telefonkezelőnek.

Leszállították a lisztadagokat.

Az országos közélélmzési hivatal a város havi lisztkontingensét leszállítván, szükségessé vált a fejadagok mérséklése is. Ezt oly módon eszközölöm, hogy eddigi kenyér és kenyérliszt adagját érintetlenül továbbra is meghagyom s csak a nullás- és főzőlisztadagokat szállítom le.

A liszt- és kenyér-fejadagokat 1918 január 17-től kezdődőleg további intézkedésig a következőkben állapítom meg:

1. Nehéz testi, éjjeli munkások részére hetenként 170 deka kenyérliszt, 20 deka nullásliszt, 20 deka főzőliszt,

vagy pedig 320 gr. napi kenyér, 20 deka heti nullásliszt, 20 deka heti főzőliszt.

2. Nehéz testi, nappali munkát végző munkások részére hetenként 133 deka kenyérliszt, 20 deka nullásliszt, 20 deka főzőliszt,

vagy pedig napi 250 gr. kenyér, heti 20 deka nullásliszt, heti 20 deka főzőliszt.

3. további fogyasztók részére hetenként 1 kg. kenyérliszt, 20 deka nullásliszt, 20 deka főzőliszt,

vagy pedig napi 200 gr. kenyér, heti 20 deka nullásliszt, heti 20 deka főzőliszt.

Tudatom még a közönséggel, hogy a mindenkori esedékes kenyérliszt szelvényre a vásárló kívánságára a hatósi üzletek kenyérliszt helyett főző, vagy nulláslisztet is fognak kiszolgáltatni.

Kevesebb lesz a kenyér.

Figyelmeztetem az összes pékeket valamint kenyérárusítással foglalkozó kereskedőket, hogy a fejadagok leszállítása folytán 1918 január hó 17-től kezdődőleg a forgalomban levő:

1. piros fedelű 450 gr.-os kenyérutalványokra az eddigi 450 gr. kenyér helyett csak napi 320 gr. kenyeret,

2. a forgalomban levő lilá fedelű 400-

gr.-os kenyérekönyvre az eddigi 400 gr. kenyér helyét csak napi 250 gr.-ot,

3. a forgalomban levő világos zöld 300 gr.-os kenyérekönyvre csak napi 200 gr. kenyéret szolgáltathatnak ki, mert a közélet-mezési ügyosztály január hó 17-től kezdődőleg csak a redukált mennyiséget alapulvéve fogja a szelvényeket elszámlálni.

Nagyvárad, 1918. január 15-én,

Lukács Ödön,
polgármester-helyettes.

A Leszámitoló bank mozi-kérvénye.

A Leszámitoló és Jelzőlog bank kérelmet intézett Nagyvárad rendőrségéhez, melyben egy negyedik mozgósínház felállítására kért engedélyt. A kérelmet a rendőrség elutasította, mire a Leszámitoló a tanácshoz felebbezett. Ennek már több mint egy fél éve van, s azóta a felebbezés ott hever elintézetlenül a tanácsnál. Ennek a kérelemnek sürgős elintézése pedig közérdek. Az engedélyt meg kell adni, mert egy negyedik mozgósínház felállítása kulturális érdek. Ma három mozgósínház van Nagyváradon, de egy konzorcium kezében. Ez a konzorcium üzleti érdekből teljesen elhanyagolja két moziját s csak az egyik versenyképes, amelyet éppen azért a közönség zsufolásig megtölt s így az egyedül nem képes a közönség igényeit kielégíteni, mert szűk ahhoz, hogy egy nagy város közönségét befogadja. A konzorcium a másik két mozgósínházat csak azért tartja fenn, hogy ezzel a mozik számát szaporítsa s azzal védekezhessék a negyedik mozgósínház felállítására ellen, hogy már van három. Aki csak egyszer figyelemmel kísérté azt a rettenetes tolongást, amit az Apolló mozgósínházban lehet tapasztalni, az igazat fog adni abban, hogy ez a helyzet így nem maradhat.

A tulajdonos konzorcium úgy segít magán, hogy nagyhamar lepergeti a számokat egymás után s így hamarabb vége az előadásnak. Jöhet új publikum, mely már egymás hegyén-hátán szorong a mozi előterében.

A mozi-konzorcium alaposan ki is használja a helyzetet, hogy egyedül, konkurens nélkül áll. Nem elégszik meg azzal a horribilis jövedelemmel, amit eddig szerzett, most még hatalmasabban felemelte helyárait, nem is először a háború alatt. A közönség pedig tódul-tolong a moziba, mert az most életszükséglet.

Érthetetlen a tanács eljárása, miért vár még az engedély megadásával. Ha pedig úgy találja, hogy el kell utasítani a kérelmet, utasítsa el, de adjon módot arra, hogy felebbezés útján a miniszter dönthessen az ügyben. A közönség türelmetlenül várja, mikor lesz vége a mostani mozi-monopoliumnak.

A Leszámitoló és Jelzőlog-bank nagy kedvezményeket ajánl fel a városi pénztárnak az engedély megadása esetén.

A város tehát elesik az új mozgósínházról várható nagy anyagi jövedelmektől. Egyenesen városi érdek is a kérelem kedvező elintézése.

Miféle szempontok vezetik a tanácsot, mikor a kérelmet elintézetlenül heverteti?

Az új ügyvédi díjszabás szegényesen fest.

A királyi törvényszék teljes tanácsa megállapította a törvényszék és a hozzátartozó járásbírók részére az ezután használatra ajánlott ügyvédi díjszabást. Mint előrelátható volt, a törvényszék bizony szűkmarkúan mérte ki az ügyvédek díjazását, például 10000 koronás pernél 75 koronát, meghatalmazás kiállításáért 10 fillért s így tovább.

A díjszabás nagyjából a következő:

I. Polgári peres, perenkívüli és telekkönyvi végrehajtási ügyekben tárgyalásért és kérvényért 50000 koronáig 6-tól 75 koronáig, árverési kérvényért 10-től 110 koronáig, példánytöbbletért 3-ik példányért 1-80-tól—3-90-ig negyedik és további példányért 1-50-től 3 K-ig, meghatalmazásért 1-60-tól 6-80-ig, perfelvételért, halasztásért s egyéb beadványért 5-től 40 koronáig, kiadmánytervezetért 40 fillértől 1 koronáig, fejebbviteli eljárásban ugyanez alkalmazandó. Ha egy keresettel több váltót perelnek, az összérték az irányadó, ezenfelül jár még minden egyes váltó után az összérték utáni díj 20 százaléka.

II. Büntető ügyekben: Meghatalmazásért 1-60, tényállásfelvételért 10—20 K, tárgyalásért 20—50 koronáig a védőnek, 10-től 30-ig a sértett képviselőjének. Elnapolás esetén és összbüntetés kiszabásánál 10-től 20 koronáig, beadványokért 6-tól 30 koronáig.

Ezt a díjszabást a törvényszék felterjesztette a királyi ítélőtábla elnökéhez s közölte az ügyvédi kamarával, mely tegnap délután 5 órakor foglalkozott ezzel a kérdéssel.

Rabló cigánybandák fosztogatják a vidéket.

A betörő cigánybandák újból nagy gázdálkodást folytatnak a vidéken. A téli inséges idő különösen ráviszi a kóbor cigányokat a rablásra, akiknek ugyszólván kenyerük a lopás. Alig van község, amelyet meg ne látogatnának téli időben, ügyesen ki tudnak siklani a csendőrség elől, de ha véletlenül egy-egy banda lépre is kerül, másik toppan elő.

A falusi lakások, — különösen ott, ahol a házak szétszórva fekszenek —, továbbá utszéli csárdások állandóan rettegésben élnek a betörő és rabló cigánykaravánok miatt.

A mezőtelegdi, élesdi, belényesi, margittai, ürögdi és a többi csendőrsők állandó és következetes hajszát folytatnak a cigánybandák után.

A nagyváradai rendőrség is folytonosan felügyelet alatt tartja az érkező, vagy a városon keresztül vonuló cigány csapatokat, ugyanis a lopott holmikat javarészen itt, különösen a Csillagvároson és a Külvároson szokták értékesíteni.

A kisjenői csendőrség tegnap nagyobb arányú betöréses lopásról értesítette a rendőrség büntügyi osztályát, amely betörésnek számai Nagyváradra vezethetnek. A Kisjenőben lakó Gautner Dóri földbirtokos kuriájában történt a hétfőre virradó hajnaiban betörés, kóbor cigánybanda követte el, amelynek tagjai előző napon megfigyelték, hogy az épületnek, melyek a lakatlan részei.

A rabló cigányok az ablakok kifeszítése után hatoltak be a földbirtokos lakásába,

A díjszabást dr. Balás Elemér törvényszéki elnök azzal az átirattal küldötte meg az ügyvédi kamarának, hogy a díjszabás tételei minimálisak, melyeknél magasabb összeget állapíthat meg az eljáró bíróság. Az elnök nem tekinti véglegesnek a törvényszék által megállapított tarifát, hanem felkéri a kamarát, hogy esetleges észrevételeit és kívánságait hozza a törvényszéki teljes ülés elé, mely készségesen tárgyalni fog az irányban a kamara kiküldöttével.

Az ügyvédi kamarának a díjszabás megállapítására kiküldött bizottsága dr. Thury Kálmán elnöklété alatt tegnap tárgyalta a tervezetet. Összehasonlította a budapesti törvényszék által megállapított díjszabással s kitűnt, hogy a tervezet ennél alacsonyabb díjakat állapít meg. 3000—3500 K-ig 70 koronát állapít meg a tervezet, tehát 5 K-val kevesebbet, 4000—4500-ig 75 K a díj, tehát 10 koronával kevesebb. A tervezet 100,000 koronán túl már nem állapít meg magasabb díjat bármennyivel magasabb legyen is a perérték.

Kifogásolta a bizottság a büntető ügyekben tervezett díjakat is. Részletes megbeszélés után elhatározta a bizottság, hogy személyes érintkezést keres a törvényszék teljes ülésével s kérni fogja a sérelmes megállapítások helyesbítését.

ahol a szekrényeket törték össze s több férfiöltönyt szedtek össze és — a mai világban valóságos kincs ez! — 17 pár különböző férfi, női és gyermek cipőt raboltak el a betörők.

Azonkívül az ágyakat is kifosztották és sok női fehérneműt szedtek össze, azonban az élelmiszereket sem vetették meg, hanem igen nagymennyiségű disznóhúst és zsírt is magukkal vittek.

A csendőrség és a rendőrség karöltve nyomozza a rabló cigányokat.

Nem beteg.

Zsufolt vasuti kupé. A sarokban egy vékony ur, aki balvállát folyton vonogatja. Hol magasra huzza, hol erőset ránt vele lefelé. Szünet, aztán kezdődik elülről.

Az egyik odaszól:

— Beteg uraságod?

— Nem: felel kurtán a rángatózó.

A másik utas:

— Valami baja van? Talán háborus emlékek?

— Óh nem, felmentett vagyok.

— Azért. Mert azt hittem, idegsoikk.

Pardon.

A harmadik utas:

— Idegesség, mi? Ha soká tart a háború mindenki idegessé lesz.

— Hát én hírét se hallottam, felel a rángatózó ember s egyet rándít a vállá.

A sarokban egy mészáros terpeszkedik, vörös az izgalomtól, gyűrűkkel borított (vörös) ujjait kiterpeszti, összehuzza s végre felugrik.

— Nem beteg, nem ideges?

— Ó nem.
 — Hát mi a csudáért rángatózik akkor?
 — Vagy úgy? felel a rángatózó. Új órát vettem ma, kitűnő holmi, de azonnal megáll, ha időnkint nem hozom mozgásba ezekkel a rángatózókkal.

Hírek a kormányválságról.

Wekerle marad.

Egy esti lap szerint Wekerle miniszterelnök szerdán vagy csütörtökön jelenik meg kihallgatáson a király előtt. Ha az audiencián fordulat nem történik, a katonai kérdésekben legfeljebb ideiglenes megoldásra lehet számítani, mely tényleg halasztást jelent, másrészt nem teszi szükségessé, hogy a kormány elhagyja helyét.

Alkalmassint valamilyen királyi nyilatkozattal jön haza Wekerle, a király a kormányt biztosítani fogja bizalmáról s a nyilatkozat bizonyos elvi kijelentéseket fog tartalmazni. Valószínűnek tartják, hogy a kormány összetételében változások lesznek.

Kormánykörök szerint Wekerle audienciáján a helyzet véglegesen tisztázódik. Kétségtelen, hogy a király választójogi álláspontja semmiben sem módosult, ennél fogva a kormányhoz való bizalma is változatlan. Rendszerváltozásról szó sem lehet.

Interpelláció a katonai programról.

A képviselőház holnapi ülésén több fontos, sürgős interpellációt terjesztenek elő. Balla Aladár meginterpellálja a miniszterelnököt az osztrákok illetéktelen beavatkozásáról a kormány katonaprogramja ügyében. Hír szerint az interpellációra Wekerle nyomban válaszol.

..HIREK

* Gróf Széchenyi Miklós megyéspüspök Bécsbe utazott. Gróf Széchenyi Miklós megyéspüspök az elmúlt egész hetet Budapesten töltötte, hol részt vett a püspöki kar tanácskozásain. A püspöki konferencia befejezte után Bécsbe utazott. Bécsben e hó 17-én esketni fogja herceg Ratibor Jánost Windisch-Graetz Gabriella hercegnővel. Bécsből jövet Budapestre jő, ahol e hó 19-én a budavári koronázó templomban egy másik főúri párt fog esketni: gróf Kinszky Ulrichot Széchenyi Katalin grófnővel. A megyéspüspök vasárnap, e hó 20-án érkezik haza székhelyére.

* Vaskoronarenddel kitüntetett tart. főhadnagy. A hivatalos lap közli, hogy a király Vostinár János dr. 37. gye-beli tart. főhadnagyot a 3. osztályu hadiékítményes vaskoronarenddel tüntette ki.

* A Katholikus Kör választmánya ma délután 6 órakor ülést tart.

* Katonai előléptetések. A hivatalos lap közli, hogy a király Kuti Gyula 4. honvédgyalogezredbeli tart. számvivő altisztet tart. gazdasági tiszthelyettesé, Weinberger Zsigmond 4. honvédgyalogezredbeli e. é. ő. tizedest tart. honvéd segéd számtisztjelöltté, Vass Jenő ref. segédlelkéssé a 4. népfelkelő parancsnokság nyilvántartásában a háború tartamára népf. tábori segédlelkésszé nevezte ki.

Ma nyilatkozik a kancellár.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Tegnap a császár hosszasan tárgyalt Hindenburggal, azután Hindenburg Ludendorff és Hertling fontos konferenciát tartottak. Komoly politikai körök értesülése szerint az annekszió hívei minden erejükkel igyekeznek befolyásolni a császár környezetét, de valószínűtlen, hogy Hertling megváltoztatta volna fel fogását a béketárgyalásokról és a lengyel kérdésben. A birodalmi gyűlés többsége szilárdan kitart a rezolúció mellett. Nagy politikai harcok vannak kilátásban. A kancellár a főbizottság szerdai ülésén nyilatkozik a külpolitikai kérdésekről.

Budapest, január 15. (Saját tudósítónktól.) Berlinből táviratozzák: A németországi válságról forgalomba került riasztó híresztelések után a helyzet némileg tisztázódott. A félhivatalos Nord. Deutsche Allg. Zeitung azt írja, hogy nincsenek ellentétek s ez az oka, hogy a koronatanácsos döntés történt.

* Az áll. főreáliskola igazgatósága ez uton hívja fel a reáliskolába járó összes róm. kath. tanulókat, hogy a vasárnapi szent. beszéden és szent. misén a szünet alatt is kötelesek teljes számban megjelenni. Gyülekezés a rendes helyen és a rendes időben. A főreáliskola igazgatósága.

* Ismét emelkedett a hus ára. Tudatom a város közönségével, hogy a marha-, borju- és a sertéshus árait 1918 január 16-tól kezdődőleg a további intézkedésig a következőkben állapítom meg: marhahus I. rendű 1 kg. 10 K, marhahus II. rendű 1 kg. 8-80 K, növendék 1 kg. 8-20 K, kóser I. rendű 10 K, borjuhus hátulja 1 kg. 10 K, borjuhus eleje 1 kg. 9-60 K, sertéshus nyomtaték nélkül 1 kg. 9 K, sertéshus 20 deka nyomtatékkal 1 kg. 8-60 K. Nagyvárad, 1918 január 15-én. Lukács Ödön, polgármesterhelyettes.

* A Kath. Kör vetítő-estéje. Dr. Nemethy Gyula tb. kanonok, theologiai tanár tartott tegnap rendkívül érdekes előadást a Kath. Kör vetítő estéjén. Lourdest mutatta be gyönyörű vetített képekben s ismertette ennek az egész világon legnagyobb kegyhelynek vallási jelentőségét. Gyógyíthatatlan betegek özönlenek ide a világ minden részéből, hogy megfürödjének a lourdesi forrás vizében, mely a kis Bornadette kezei érintése nyomán fakadt, bizonyosságul a Boldogságos Szűz megjelenése valóságának. A kiváló előadó ismertette a lourdesi csodás gyógyulásokat, melyeket egy ott alkalmazott orvosi bizottság állapít meg, mely megvizsgálja a beteget fürdés előtt és a gyógyulás után. Ezek a csodák tehát elfogulatlanul orvosi bizottság által vannak megállapítva s néha pillanatok alatt mennek végbe roppant közönség szemeláttára. A nagyérdemű előadást nagy közönség hallgatta végig s végül zajos tapsokkal ünnepelte az előadót.

* A szabadegyetem mai előadásán dr. Vámos Gyula honv. százados, hadapródiskolai tanár folytatja nagyértékű fejtegetéseit a magyar hadügy fejlődéséről. A második előadást dr. Bozók Ferenc kir. kath. jogakadémiai professor tartja, amelynek során a kiváló előadó az ő vonzó modorában Magyarország gazdasági viszonyaival, a nemzetközi gazdasági versenyben való versenyzőképességünkkel fog a legújabb statisztikai adatok alapján megismertetni. Az előadás pontosan fél hat órakor kezdődik a Katholikus Kör nagytermében. Belépti-díj nincs.

* Az Urleányok kongregációja ma délután fél 5 órakor gyűlést tart, előtte magisztrátusi gyűlés lesz 4 órakor.

* A petróleum kiosztása. Tudatom az érdekelt iparosokkal, hogy az ipari petróleumot január havában egy tömegben átadta a közlelmezési ügyosztály az ipartestületnek. Ezért az ipari petróleumot az ipartestület elnöksége által kiadandó utalványra ifj. Popper József Rákóczy-uti kereskedő adja ki. A petroleum kiutalása január 16-án, szerdán kezdődik és egy liter petróleum ára 62 (hatvankettő) fillér. 1 kiló petróleum ára 75 (hetvenöt) fillér. Ipari petroleumért tehát senki a közlelmezési ügyosztályhoz ne forduljon.

Tudatom a város közönségével, hogy a január havi petroleum kiosztása január 16-án, szerdán kezdődik meg. Egy liter petroleum ára 62 fillér. (hatvankettő) 1 kiló petroleum ára 75 fillér. (hetvenöt) fillér. A petroleumjegy január havi szelvénye ellenében 1 liter petroleumot szolgáltatnak ki a kereskedők. A „Villamosáram” felülbélyegzéssel ellátott jegyekre egynegyed liter petroleum szolgáltatható ki. Nagyvárad, 1918 január 15-én Lukács Ödön polgármesterhelyettes.

* A kir. kat. elemi tanítóképző intézet mind a négy évfolyamán, valamint a vele kapcsolatos gyakorló iskolában az előadások január 17-én kezdődik. Az igazgatóság.

* A katonaruhás lánckereskedők ellen. Pár hét óta egyre-másra jelennek meg a nagyváradai boltokban, mint velünk közlik, katonaruhába öltözött zugkereskedők, akik szappant, cérnát, szövetet, bársonyt, plüss kínálnak, még pedig horribilis drágán. Ha valaki családjának hoz haza valamit a harcterről, az ellen nem lehet senkinek kifogása, de ez a lánckereskedés a nagyváradai kereskedelmi piac rovására történik. Ezért a katonai parancsnokság figyelmét felhívjuk ezekre a szaporodó jelenségekre, mert ezek nem a magukét árulják, hanem a zugkereskedők portékáját, az elrejtett s a forgalomból jogtalanul elvont közszükségleti árucikket.

* Berettyóújfalu országos vásárai. Berettyóújfaluiban az országos vásárok a folyó évben a következő napokon lesznek: február 7-én, április 18-án, augusztus 8-án és október 3-án. Hetivásárt minden héten csütörtökön tartanak. Berettyóújfaluak különösen állatvásárai látogatottak.

* **Cérnaosztás a szabóiparosoknak.** Felhívom ipartestületünk kötelekbe tartozó összes férfiszabó, nőtiszabó, magyarszabó és szűcs iparosokat, hogy amennyiben az ipartestület által megszerzett cernából részesülni kívánnak, erre vonatkozó igényeiket az ipartestület hivatalában e hét péntekig, azaz 18-án délutánig jelentsék be. Jelentkezésnél mindenki tartozik igazolni ipartestületi tagságát, a tagsági könyvével, s az 1917. év december havi betegsegélyező pénztári fizetési jegyzékkel a munkásai létszámát. Később jelentkezők és ezen igazolványokat felmutatni nem tudók igényei figyelembe nem fognak vétetni. Tisztelettel az Ipartestület elnöksége.

* **A hal maximális ára.** Tudatom a város közönségével, hogy az élőponty árát további intézkedésig január 16-tól kezdődőleg a következőkben állapítom meg: Ponty élő 1 kiló súlyig 10 korona. Ponty élő 1 kiló súlyon túl 11 k-rona. Nagyvárád, 1918. január 15. Lukács Ödön, polgármester-helyettes.

* **A Fekete-Sas kávéház új kézből.** A Fekete-Sas-kávéház, amely eddig is népszerű volt, ezentúl bizonyára még kedvesebb találkozóhelye lesz a közönségnek. A kávéházat ugyanis Láng Jakab, egy kitűnő szakember vette át, aki mindent el fog követni, hogy annak látogatottságát még fokozottabb mértékben emelje. Az új bérlet a változást alábbiakban hozza a közönség tudomására:

Nagyvárád és Biharmegye nagyérdemű közönségének és jó barátainak tisztelettel hozom tudomására, hogy a *Fekete Sas kávéházat* átvettem. Az ország legelső városában szerzett tapasztalataimat szülővárosomban óhajtom érvényesíteni s a kávéházat a legszolidabb alapon óhajtom vezetni, mindenképen gondoskodva m. t. vendégeim igényeinek kielégítéséről. A nagyközönség szíves pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel *Láng Jakab* kávé.

UJSÁGKI HORDÓNÓK FELVÉTELNEK

a „TISZÁNTÚL”
KIADÓ HIVATALÁBAN.

* **Egy jó hegedű megvételre kerestetik.** Cím a kiadóban.

* **Házaktól istálló-trágyát saját igánkkal elhordatjuk.** Értesítést kérünk: Vizvezeték-utca 52/b, telefon 1099.

* **Nagyvárád Város szeszfőzdének irodája megnyílt.** Kapuczinus-u. 11.

* **Sonka és huspácoláshoz só kapható a Csillaggyógyszertárban.**

* **Szőlősgazdák figyelmébe.** Kérjük a betaposott szőlőtörkölyt e hó 16-tól 31-ig telepünkre (Velencepart 73) okvetlen beszállítani. Nagyvárád város hatósági központi szeszfőzdéje.

Színház.

Heti műsor:

Szerda: Tessék szellőztetni!

Csütörtök: Obsitos.

Péntek: Gólem.

Szombat délután: Csárdáskirálynő.

Szombat este: Román.

Vasárnap délután: A szerető.

Vasárnap este: Vandergold kisasszony.
(Uj operett.)

Lejár a színházi bérlet.

— A színházi bérlet figyelmébe. —

A színház titkári hivatalában napról-napra szaporodnak azok a közönség köréből jött megkeresések, amelyek mind arról szólnak, hogy a színház vezetősége bérletet biztosítson a számukra.

A színház vezetősége — természetesen — nem dönthet ezeknek a megkereséseknek a kérdésében mindaddig, míg tiszta képet nem nyer arról, hogy a régi bérlet köztul ki tartja meg bérletét a második ciklusra?

Az első bérleti ciklus e hó 15, 16 és 17-én jár le és erre nézve kéri a színház vezetősége a bérletet, hogy helyeik, illetve bérleteik meg, vagy meg nem tartása kérdésében döntve, bérleteiket ez ideig váltsák ki, mert ezen időn túl a színház vezetősége az új bérlet, illetve bérelni szándékozók részére fog e helyek fölött disponálni.

Tessék szellőztetni! E héten még ma este kerül színre a *Tessék szellőztetni!* című kitűnő bohózat, amely még hosszú ideig kedvenc műsordarabja lesz a Szigligeti-színháznak. A mai előadás iránt is a legnagyobb érdeklődés nyilvánul a közönség körében.

Az Obsitos. Az Obsitos idejé reprimé a legmelegebb visszhangra találtak a közönség körében, amely élvezettel igyekszik ennek a pompás énekes színjátéknak minden előadására zsufolt házat biztosítani. — Az Obsitos legközelebb csütörtökön tölti be a műsört.

Vandergold kisasszony. Mint ez értékesebb premiérek előtt nálunk állandóan szokás, a Vandergold kisasszony bemutatója előtt is, a leglázasabb készülődés folyik a vasárnapi premiére. A zenén kívül a legnagyobb súly ennél az operettnél a táncokon nyugszik, amelyeket a színház jeles karmestere: Aiföldy László tanít be, akit most legújabbán a nagyváradi honvéd hadapródiskola parancsnoksága is, a hadapródiskola táncatnárává nevezett ki. A színház táncmesterére a Vandergold kisasszony premierje alkalmából nem csekély feladat vár, amennyiben tizenöt szebbnél szebb kettős, magán és csoport táncszámot kell betanítania.

Nyílttér.

A volt

Adria kenyérgyárat

megvettem s ujonnan átalakítva szakszerű vezetésem alatt ismét üzembe hoztam. — Elfogadok sütni való kenyeret reggel 8—10 óráig. Előnyös árak! Pontos kiszolgálás! Kitűnő jó ízű kenyér! — Fiók üzletek: Szent László tér 7 sz a Koronával szemben Teleky utca 4. a Közélelmesszel szemben, Szent László tér Mezey fűszeres előtti sátor.

Szíves pártfogást kér:

Róth Samuelné

Szacsavay utca 44 szám Telefon 551. szám.

Gépmunkást

keres

a „Tiszántúl”
kiadóhivatala.

Árjegyzék!

Porcellán mozsár, ütővel	8—
Majolika gyümölcs állvány	8—
Majolika tálca fogóval	8—
Majolika cukortartó díszes	8—
Majolika gyümölcs készlet	8—
Vízes készlet csiszolt üvegbe	8—
Boros	8—
Likör	8—
Söröskészlet színes aranyozással	8—
Boroskészlet színes	8—
Vízeskészlet színes	8—
Likörkészlet színes	8—
Befőtteskészlet kristály fedő	8—
Gyümölcs készlet kristály üvegbe	8—
Majolika fali sőtartó színes	5—
Majolika vízeskanca színes	5—
Kenyér kosár színes üvegbe	5—
China ezüst cukortartó	5—
China ezüst gyümölcs állvány	5—
Majolika virágváza színes	5—
Majolika virágfazék	5—
Majolika dísz figura	5—
Porcellán főzőlábas	5—
Porcellán főzőfazék	5—
Teáskészlet színes aranyozással	40—
Kávékészlet színes aranyozással	40—
Feketés készlet színes aranyozással	30—
Ebédőkészlet felszerelve, sz. aranyozással	120—
Hidegfelvágottas készlet, sz. aranyozással	20—
Mosdókészlet színes fin. díszítéssel	30—
Fali tükör színes aranyozott kerettel	25—
Asztali lámpa teljesen felszerelve	25—
Függő	25—
Teás pohár China ezüst foglalatban	5—
Teás csésze szin. finom aranyozással	3—
Kávé	8—
Köpcésze	8—
Főzőlábas barna tűzálló füllel	8—

Nippok, Figurák, Szent Antal szobrok, Mária szobrok, Szentelt víztartók, Konyhabereendezési cikkek, Képek, Ablak üvegezés.

Eladás nagyban és kicsinyben!

KOMLOS TESTVÉREK

Üveg, porcellán, lámpa, táblaüveg és dísz műára nagykereskedés.

Nagyvárád, Zöldfa-u. 13. sz.

Telefonszám 372.

Főszerkesztő:
Dr. KRÜGER ALADÁR.

Felolós szerkesztő:
Dr. PAPP KÁROLY.

Belepési felhívás a Népszövetségi Hitelszövetkezeti VI-ik évtársulatába.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1918. január 1-én a VI-ik, új évtársulatát nyitotta meg.

Az előbbi évtársulatok, — dacára a nehéz megélhetési viszonyoknak, — igen szép eredménnyel folytattak.

Belepni szándékozók üzletresztet jegyezhetnek még most is a hivatalos órák alatt a szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső-u. 5. sz. a.). Egy üzletreszt heti 20 fillér befizetésre kötelez, s ki ki annyi üzletresztet jegyez, amennyit akar. Felvételi díj üzletresztenként 20 fillér. 3 év múlva az évtársulat feloszlik; a tagok a befizetett összeget kikapják s a rájuk eső nyereséget is.

A tagok a befizetett összeg $\frac{4}{5}$ részéig a szövetkezettől olesó kamatra kölcsönt is kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azonfelül betáblázásra, érték papírra, vagy váltóra, bármily összeg erejéig.

A tiszta haszon és nyereség teljes egészében a tagok között osztatik fel, s kiki heti betétje arányában részesedik.

Az eddigi évtársulatoknál a nyereségrészesedés jóval magasabb volt, mint bármely takarékszövetkezettől.

A szövetkezet elfogad betéteket is, s azokat legmagasabb kamatlábbal kamatoztatja. Tőkebeutadót a szövetkezet fizeti.

Bizalommal kérjük a belepni szándékozókat, hogy felvétel végett szövetkezetünk helyiségében, vagy a csoportvezetőkről mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet
igazgatósága.

Felső kereskedelmi és polgári iskolai
magánvizsgákra előkészít
felelősséggel a Donát-féle
ker. magántanfolyam.

1918. január 1-én kez-
dődik új ker. tanfolyam
hölgyek részére

gyors-írás gépirásra, ker. számtanra,
könyvvitelre.

Beöthy Ödön-u. 30.

Telefon 1000.

Hadapród- és felsőipariskolába
való felvételre, valamint
gimnázium, reál és polgáristákat
magánvizsgálatra
felelősséggel előkészítik.

Ugyanott egy vagy két tanuló teljes el-
látást nyerhet. Guttman, Magyar-u. 9. sz.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű
fűzőszalon

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.

Parkszálloda épületében

Interurbán telefon:
11-53 szám.

A Szigligeti-színház mű-
vésznőinek egyedüli fűző
szállítója. — Tisztításo-
kat és átalakításokat
elvégeztünk. Fűzők mér-
ték után a legrovidebb
idő alatt elkészítetnek.

Betűszedő tanulóknak
fiú és berakó tanuló-
nak leány fizetéssel
felvétetik

a Szent László-nyomda R.-t.-nél.

MOCSÁRY SÁNDOR
TELEFON 1404.

ZÖLDFA-ÉPÜLET, utcai helyiség.

Villany- és vízvezeték-szerelő,
bádogos, lakatos, műszerész
..... és bronzműves.

Írógép, gramofon, kerékpár és
National Cassa javító. Elektro-
technikai cikkek és $\frac{1}{2}$ Wattos
Wolfram szálak Tungram-égő
állandóan raktáron.

Vas és rézágak

afrik és löszormatracok,
amerikai és sodrony-
ágybetétek: összehajtos
ágyak eredeti gyári áron
kaphatók

Tatray Sándor

R.-t.-nél Körös-utca 11.

Telefon szám: 558

Bubla és Tarsa.

Cégtulajdonos: Bubla József
Sztaroveszky-utca 1.

Minden kapható e fűszer
és csemege kereskedésben.
Szalámi, sajt, szalonna,
kitűnő Málnaszörp,
Törley pezsgő, valódi
kitűnő ó-borok.

Saját termesztésű bor.

Szappanok. Naponta friss
izletes házikenyér. Felvágott
fa házhoz szállítva. Élelmi
cikkek. Naponta friss vaj,
remek lipthói túró.

Telefonszám 11-49.

NAGYVÁRAD VÁROS VILLAMOS MŰVE

IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP:

NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

A telep telefonja 514.

A telep telefonja 514.

Értesítjük a város t. közönségét, hogy villamos

FŐZŐEDÉNYEK,

Wolfram és egyéb izzólámpák a legolcsóbb
árban kaphatók. Telefon rendelésre
izzólámpák díjmentesen házhoz szállítatnak.
Elvállalunk villamos világítási és erőátviteli
berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Csillárok, $\frac{1}{2}$ wattos izzólámpapótlók 2000
gyertyafényig.

Villamos motorok nagy választékban kap-
hatók.

Költségvetéseket díjmentesen készítünk

Főszervező telefonja

55.

Főszervező telefonja

55.